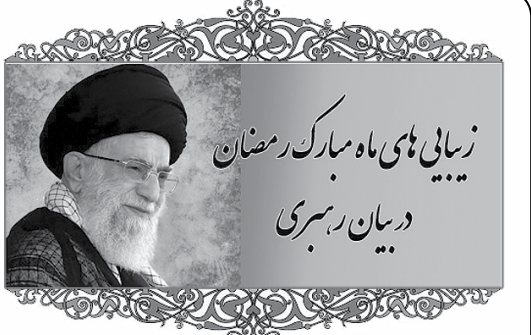

کیهان

نقش دعا در زندگی

دعا، یعنی خواستن و گرفتن از خداوند متعال. ما انسان‌ها نیازهای زیادی داریم و وجودمان سبب تا با نیاز است. اگر در وجود خودتان دقت کنید، می‌بینید از تنفس کردن و غذا خوردن گرفته تا راه رفتن و گوش کردن و دیدن، همه و همه حاکی از نیاز ما انسان‌هاست. یعنی خدای متعال، مجموعه‌ای از امکانات و نیروها را در اختیار من و شما قرار داده است که با آنها می‌توانیم زندگی کنیم و همه نیز تحت اراده پروردگار است. هر کدام از این نیروها و امکانات کمبود پیدا کند، انسان دچار مشکل اساسی در زندگی خود می‌شود. مثلاً یک رگ یا یک رشته عصب از کار بیفتد، یک عروجه مشکل پیدا کند تا برسد به مسائل بیرون از وجود انسان یا مسائل روحی یا مسائل اجتماعی.

بشر، سر تا پا نیاز است. رفع این مشکلات و تأمین این نیازها را از چه کسی باید بخواهیم؟ از خدای متعال که او حاجات ما را می‌داند؛ واسئوالالله من قبله ان الله کان کلّ شء علیما (نساء، ۳۲) خدا می‌داند شما چه می‌خواهید، چه لازم دارید و چه چیز از او می‌طلبد و سؤال می‌کنید. پس، از خدا بخواهید. در جای دیگر، می‌فرماید: و قال ربکم! ادعونی استجب لکم (غافر، ۶۰) پروردگار شما فرموده است: «بخوانید مرا!» من به شما جواب می‌دهم. البته این جواب دادن، به معنای برآمدن حاجت نیست. می‌گوید: «جواب می‌دهم و لبیک می‌گویم»؛ استجب لکم. اما این استجاب الهی، در بسیاری از موارد با دادن حاجت و آن چیز مورد درخواست شما همراه است. پس، این مطلب اول که انسان نیازهایی دارد و رفع این نیازها را باید از خدا بخواهد. باید در خانه خدا رفت، تا از تضرّع پیش دیگران، بی‌نیاز شد. در حدیثی آمده است: افضل العبادۃ الذّا کافّی، ج ۲، ص ۴۶۶، بهترین عبادت‌ها، دعاست. حدیث دیگر، حدیث نبوی است. آن حضرت، به اصحاب خود فرمود: علی الذّکله علی سلاح ینجیکم من الذّکله و بدّن ارزاقکم (همان، ص ۲۶۸)، آیا می‌خواهید سلاحي را به شما نشان دهم که هم شما را از دشمن حفظ می‌کند و نجات می‌دهد و هم روزی‌تان را فراوان می‌کند؟ این، همان خواستن از خدا برای برآورده شدن حاجات است. «قالوا: بلی یا رسول الله،» عرض کردند: بلی؛ بفرمایید.» فرمود: قال تدعون ربکم (همان). «خدا را بخواهید.» باللبی و التّها (همان، ج ۴، ص ۲۰۲)، «شب و روز»؛ فإِنَّ سلاح المؤمن الذّعا (همان، ج ۲، ص ۴۶). «سلاح مؤمن، دعاست.» یعنی دنبال حاجات رفتن، با سلاح دعا، با دشمن، با حادثه و با بیله در افتادن، با سلاح دعا.

یک روایت از حضرت سجّاد(ع) است که می‌فرماید: الذّعاء یندع البلاء نازل و ما لم ینزل (کافی (ط الاسلامیه) ج ۲، ص ۴۶۸). هم بلایی که به سوی شما آمده است یا دعا دفع می‌شود و هم بلایی که نیامده است. یعنی اگر دعا نکنید، آن بلا متوجّه شما خواهد شد. مسئله بسیار مهمّی است. خداوند متعال، وسیله‌ای به انسان داده است که انسان می‌تواند حوائج خود را- مگر در موارد استثنایی- با آن برآورده کند. آن وسیله چیست؟ خواستن از خدای متعال است.

دعا، کلید خزائن الهی

کلامی از امیرالمؤمنین(ع) نقل شده است که ایشان- بنابر نقل- فرموده‌اند: لَستُ جعِل فی یدک مفاتیح خزائنه، بما اذن فیهِ من مسألتِه (بحارالانوار (ط بیروت)، ج ۷۴، ص ۲۰۴: «خدای متعال، به اینکه به تو اذن داد از با بخواهی، کلید همه گنجینه‌های خود را در دست تو قرار داد.» پس، اذنی که خداوند متعال داد تا هر چه می‌خواهی از او بخواهی، کلید همه خزائن الهی است. اگر انسان این کلید را به شکل درست به کار برد- از خدا بخواهد- مسلماً آن را در اختیار انسان می‌گذارد. فتمتی شئت استفتحت الذّعا ابواب خزائنه(همان) هر وقت بخواهی، به وسیله دعا، در خزائن الهی را باز می‌کنی. این، مسئله بسیار مهمّی است. چرا انسان خود را از این وسیله مهم محروم کند؟!

در اینجا، چند سؤال مطرح می‌شود. یکی اینکه اگر دعا، چنین نقش معجزه‌آسایی دارد، پس این وسایل دنیوی و این ابزارها و علم و صنعت و نظایر آن چیست؟ جواب این است که دعا رقیب ابزارهای مادی نیست. این طور نیست که وقتی انسان می‌خواهد به مسافرت برود، یا با خودرو و قطار و هواپیما عازم شود و یا با دعا برود! همچنین این طور نیست که اگر انسان بخواد وسیله‌ای به دست آورد، یا پول خرج کند و یا اگر پول نداشت به دعا متوسّل شود و آن وسیله را به دست آورد! معنای دعا این است که شما- از خدا بخواهید تا او این وسایل را جور بیاورد. آن وقت، علل مادی، هر کدام در جای خودشان قرار می‌گیرند. دعای مستجاب این گونه است. وقتی دعا می‌کنید که حاجتی از شما برآورده شود، اگر خدای متعال آن دعا را مستجاب کند، استجابتش این است که ابزارهای مادی و علّی و معمولی این خواسته، جور می‌شود. یعنی خدا جور می‌آورد. فرضاً شما از کسی طلبی دارید که آن کس طلب شما را نمی‌دهد، اما این وقت به دلش می‌افتد و می‌آید طلبتان را می‌دهد. این، وی وسیله است. چه مانعی دارد که دعا این وسیله را برای انسان جور کند؟

همه وسایل عالم از این قبیل است. بنابراین، دعا موجب نشود کسی تنبلی کند. دعا موجب نشود که کسی از دانش و علم و ابزار مادی و علّت و معلول طبیعی دست بپوشد؛ نه دعا رقیب آنها نیست، بلکه در طول آنهاست. دعا جور آورنده آنهاست. البته غالباً این طور است. ضمناً بعضی مواقع، خدای متعال معجزه هم نشان می‌دهد که آن بحث دیگری است. معجزه در موارد استثنایی رخ می‌دهد و در غیر موارد استثنایی، دعا جور کننده روال عادی است. وقتی شما از خدا می‌خواهید حادثاتی اتفاق بیفتد که به آن نیاز دارید، به شما دعا را می‌دهد و شما هم کار ببندید. مثلاً اگر استخوان تنبلی را در کتف دست می‌دهد و دعا می‌کنید که خدای متعال این احساس را از شما بگیرد، در کتفار دعا، باید اراده و همت نیز به خرج دهید. یعنی در اینجا هم، باز وسیله مادی و وسیله طبیعی دیگری هست که همان همت کردن است. باید همت و اراده کنید. هیچ کس خیال نکند که اگر در خانه بنشینیم و به تلاش و اقدام نپردازیم، عمل اراده هم نکنیم و فقط به دعا مشغول باشیم، خدا حاجاتمان را برآورده می‌کند؛ نه چنین چیزی امکان ندارد. پس، دعا در کنار تلاش و با تلاش است. بعضاً خیلی از تلاش‌ها به نتیجه نمی‌رسد؛ اما همین که دعا کردید، به نتیجه خواهد رسید.

۳ بیان دعا در نماز جمعه تهران - ۱۳۷۲/۱۱/۲۸

استفتاء از رهبر معظم انقلاب اسلامی

خواندن نماز عشا پیش از نماز مغرب
(س) اگر نمازگزار پیش از خواندن نماز مغرب، سهواً مشغول نماز عشا شود و در بین نماز بفهمد که اشتباه کرده، چه وظیفه‌ای دارد؟
ج: چنانچه به رکوع رکعت چهارم نرفته است، باید نیت را به نماز مغرب برگرداند و نماز آن تمام کند و سپس نماز عشا را بخواند. اما اگر به رکوع رکعت چهارم رفته بنابر احتیاط باید نماز را تمام کند، سپس نماز مغرب و عشا را بخواند.

جابه‌جا گفتن ذکر رکوع و سجده
(س) اگر ذکرهای رکوع و سجده را به‌جای یکدیگر بگوییم، اشکال دارد؟

ج: در صورتی که سهواً باشد اشکال ندارد، همچنین اگر عمداً و به قصد مغلط ذکر خواندن (عزوجل) بگوید، نماز صحیح است اما ذکر مخصوص رکوع و یا سجده را نیز باید بگوید.

انسان هنگامی اقدام به انجام کاری می‌کند که آثار آن را بداند و انگیزه کافی برای عزم و عمل در وی ایجاد کند؛ لذا، تا زمانی که نسبت به آثار آن شناخت و نیز گرایشی نداشته باشد، به کاری اقدام نمی‌کند؛ لذا، برای انجام کاری هر چند که شناخت نسبت به آثار آن لازم است، ولی به تنهایی کافی نیست، بلکه شخص می‌بایست به آن آثار به عنوان علت غایی برسد. در اصطلاح از این علت غایی به عنوان فلسفه و هدف انجام کاری یاد می‌شود؛ یعنی وقتی گفته می‌شود فلسفه و هدف روزه چیست؛ به این معنا است که علت غایی و چرایی انجام آن چیست و چرا باید انسان روزه بگیرد.

از آنجا که شناخت و گرایش برای انجام هر کاری از جمله روزه لازم است، در آموزه‌های اسلامی، همان طوری که برای دیگر وظایف و تکالیف الهی همچون حج، نماز، انفاق، جهاد، فلسفه و صدقه و اهداف آنها بیان شده است؛ بخواند به آن آثار به عنوان چگونگی و کیفیت عمل حج و نماز، به چرایی آنها در قالب اهداف و علت غایی پرداخته شده، درباره روزه نیز این گونه عمل شده و آیات و روایات بسیاری در بیان حقیقت روزه و آثار و اهداف آن در کنار احکام اجرایی آن وارد شده است. در نوشتار حاضر برخی از اهداف و آثار روزه تبیین گردیده است.

مهم‌ترین فلسفه، اهداف و آثار روزه

بی‌گمان نمی‌توان در یک مطلب کوتاه همه آثار و اهداف و فلسفه روزه را بیان کرد تا انگیزه‌ای برای همگان فراهم آید و برای دستیابی به فلسفه روزه اقدام به گرفتن روزه کند؛ اما می‌توان با نگاهی گذرا به آثار و اهداف مهم و اصلی روزه و ایجاد انگیزه از طریق آثار، افراد را به سمت روزه‌داری تشویق و ترغیب کرد. از نظر آموزه‌های اسلام مهم‌ترین آثار و اهداف روزه را می‌توان در موارد زیر دانست:

۱. تقوای الهی: هدف از آفرینش انسان، بندگی خدا از سوی انسان است؛ البته این هدف خالق نیست، بلکه هدف خلقت است؛ زیرا خدا غنی است و هیچ نیازی به چیزی ندارد. پس اگر خلقتی از جمله خلقت انسان را در برنامه خویش دارد، برای این است که به مخلوق عنایت و فضلی داشته باشد.

از همین رو در تبیین همین فلسفه آفرینش انسان به اموری دیگر اشاره می‌کند که از جمله مهم‌ترین آنها، دستیابی انسان به تقوای الهی از طریق انجام اعمالی در چارچوب هدایت فطری تکوینی(طه، آیه ۵۰) و هدایت تشریعی مطابق هدایت فطری است(بقره، آیات ۲ و ۲۱ و ۳ و ۳۷ و ۱۸۳، روم، آیه ۳۰) که موجب می‌شود انسان صفات و اسمای الهی را در خود ظهور داده و مثاله و خدایی شده (بقره، آیه ۱۳۸) و به علم حضوری و شهودی در ساختار یقین(بقره، آیه ۲۸۲؛ تکاثر، آیات ۵ و ۷، واقعه، آیه

روزه می‌گیرد، با عمل به دستورات الهی به کسب تقوا اقدام می‌کند که خود بستری برای تزکیه الهی در نفس انسان است؛ زیرا انسان خود نمی‌تواند مستقیم تزکیه نفس داشته باشد بلکه تنها مقدمات و بستریهای تزکیه الهی در نفس را فراهم می‌آورد؛ چنانکه خدا در قرآن بصراحت به این مسئله توجه می‌دهد و می‌گوید که اگر از انسان خواسته می‌شود تا تزکیه نفس کند و به رستگاری برسد(اعلی، آیه ۱۴) مراد همان بسترسازی برای تزکیه‌ای است که خدا انجام می‌دهد؛ زیرا تزکیه نفس، تصرفات تکوینی است که از سوی خدا در مقام ربوبیت و پروردگاری انجام می‌شود.(نور، آیه ۲۴) به هر حال، روزه از چنین ظرفیتی برخوردار است و به عنوان یک هدف می‌تواند برای روزه‌دار در دستور قرار گیرد؛ البته همین روزه نیز می‌تواند عامل برای سلامت و رشد و نمو بدن باشد و شخص با روزه گرفتن نه تنها سلامت بدن خویش را تضمین می‌کند، بلکه موجب زکات و نمو و رشد بدن به شکل مناسب می‌شود؛ چنانکه رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرموده است: لکل شیئی زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص ۶۲، ج ۳)

از نظر آموزه‌های اسلامی، روزه بدن که با امساک و خودداری از خوردن و نوشیدن و دیگر لذت‌های جنسی و غیر جنسی تحقق می‌یابد، می‌بایست با

معارف

MaarefKayhan@Kayhan.ir

انسان هنگامی اقدام به انجام کاری می‌کند که آثار آن را بداند و انگیزه کافی برای عزم و عمل در وی ایجاد کند؛ لذا، تا زمانی که نسبت به آثار آن شناخت و نیز گرایشی نداشته باشد، به کاری اقدام نمی‌کند؛ لذا، برای انجام کاری هر چند که شناخت نسبت به آثار آن لازم است، ولی به تنهایی کافی نیست، بلکه شخص می‌بایست به آن آثار به عنوان علت غایی برسد. در اصطلاح از این علت غایی به عنوان فلسفه و هدف انجام کاری یاد می‌شود؛ یعنی وقتی گفته می‌شود فلسفه و هدف روزه چیست؛ به این معنا است که علت غایی و چرایی انجام آن چیست و چرا باید انسان روزه بگیرد.

از آنجا که شناخت و گرایش برای انجام هر کاری از جمله روزه لازم است، در آموزه‌های اسلامی، همان طوری که برای دیگر وظایف و تکالیف الهی همچون حج، نماز، انفاق، جهاد، فلسفه و صدقه و اهداف آنها بیان شده است؛ بخواند به آن آثار به عنوان چگونگی و کیفیت عمل حج و نماز، به چرایی آنها در قالب اهداف و علت غایی پرداخته شده، درباره روزه نیز این گونه عمل شده و آیات و روایات بسیاری در بیان حقیقت روزه و آثار و اهداف آن در کنار احکام اجرایی آن وارد شده است. در نوشتار حاضر برخی از اهداف و آثار روزه تبیین گردیده است.

مهم‌ترین فلسفه، اهداف و آثار روزه

بی‌گمان نمی‌توان در یک مطلب کوتاه همه آثار و اهداف و فلسفه روزه را بیان کرد تا انگیزه‌ای برای همگان فراهم آید و برای دستیابی به فلسفه روزه اقدام به گرفتن روزه کند؛ اما می‌توان با نگاهی گذرا به آثار و اهداف مهم و اصلی روزه و ایجاد انگیزه از طریق آثار، افراد را به سمت روزه‌داری تشویق و ترغیب کرد. از نظر آموزه‌های اسلام مهم‌ترین آثار و اهداف روزه را می‌توان در موارد زیر دانست:

۱. تقوای الهی: هدف از آفرینش انسان، بندگی خدا از سوی انسان است؛ البته این هدف خالق نیست، بلکه هدف خلقت است؛ زیرا خدا غنی است و هیچ نیازی به چیزی ندارد. پس اگر خلقتی از جمله خلقت انسان را در برنامه خویش دارد، برای این است که به مخلوق عنایت و فضلی داشته باشد.

از همین رو در تبیین همین فلسفه آفرینش انسان به اموری دیگر اشاره می‌کند که از جمله مهم‌ترین آنها، دستیابی انسان به تقوای الهی از طریق انجام اعمالی در چارچوب هدایت فطری تکوینی(طه، آیه ۵۰) و هدایت تشریعی مطابق هدایت فطری است(بقره، آیات ۲ و ۲۱ و ۳ و ۳۷ و ۱۸۳، روم، آیه ۳۰) که موجب می‌شود انسان صفات و اسمای الهی را در خود ظهور داده و مثاله و خدایی شده (بقره، آیه ۱۳۸) و به علم حضوری و شهودی در ساختار یقین(بقره، آیه ۲۸۲؛ تکاثر، آیات ۵ و ۷، واقعه، آیه

روزه می‌گیرد، با عمل به دستورات الهی به کسب تقوا اقدام می‌کند که خود بستری برای تزکیه الهی در نفس انسان است؛ زیرا انسان خود نمی‌تواند مستقیم تزکیه نفس داشته باشد بلکه تنها مقدمات و بستریهای تزکیه الهی در نفس را فراهم می‌آورد؛ چنانکه خدا در قرآن بصراحت به این مسئله توجه می‌دهد و می‌گوید که اگر از انسان خواسته می‌شود تا تزکیه نفس کند و به رستگاری برسد(اعلی، آیه ۱۴) مراد همان بسترسازی برای تزکیه‌ای است که خدا انجام می‌دهد؛ زیرا تزکیه نفس، تصرفات تکوینی است که از سوی خدا در مقام ربوبیت و پروردگاری انجام می‌شود.(نور، آیه ۲۴) به هر حال، روزه از چنین ظرفیتی برخوردار است و به عنوان یک هدف می‌تواند برای روزه‌دار در دستور قرار گیرد؛ البته همین روزه نیز می‌تواند عامل برای سلامت و رشد و نمو بدن باشد و شخص با روزه گرفتن نه تنها سلامت بدن خویش را تضمین می‌کند، بلکه موجب زکات و نمو و رشد بدن به شکل مناسب می‌شود؛ چنانکه رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرموده است: لکل شیئی زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص ۶۲، ج ۳)

از نظر آموزه‌های اسلامی، روزه بدن که با امساک و خودداری از خوردن و نوشیدن و دیگر لذت‌های جنسی و غیر جنسی تحقق می‌یابد، می‌بایست با

اجرای مساوات و درک آن مطرح شده.امام صادق(ع) می‌فرماید: انما فرض الله الصیام لیستوی به الفنی و الفقیه؛ خداوند روزه را واجب کرده تا بدین وسیله دارا و ندار مساوی گردند.(من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۴۳، ج ۱) امام رضاع(ع) نیز می‌فرماید: انما امروا بالصوم لکی یعرفوا مال الجوع والعطش فیستدلوا علی فقر الاخر؛ مردم به انجام روزه امر شده‌اند تا درد گرسنگی و تشنگی را بفهمند و به واسطه آن فقر و بیچارگی آخرت را بیابند.(وسائل‌الشیعه، ج ۴، ص ۴، ج ۵؛ علل‌الشرایع، ص ۱۰)

۶. بهشت: کسی که روزه حقیقی را با روزه تن و روان می‌گیرد، به مراتب تقوا و تزکیه حقیقی می‌رسد و از بهشت و آثار آن به‌عنوان رستگاران بهره‌مند می‌شود. از همین رو در آیات قرآن برای روزه داران، رستگاری و تزکیه مطرح شده است. پس روزه داران با پذیرش سختی‌ها خصوصاً روزه در شرایط سخت تابستان و گرمای شدید که نوعی جهاد است(بحارالانوار، ج ۹۶، ص ۲۵۷) خود را بهشتی ساخته و از برکات بهشت بهره‌مند می‌شوند؛ چنانکه رسول خدا فرموده است: من منعه الصوم من طعام یشتیهی کان حقاً علی الله ان یطعمه من طعام الجنة و یسقیه من شربائها؛ کسی که روزه، او را از غذاهای مورد علاقهاش بازدارد، برخداست که به او از غذاهای بهشتی بخوراند و از شرب‌های بهشتی به او بنوشانند.(بحارالانوار، ج ۹۳، ص ۳۳۱) آن حضرت در جایی دیگر می‌فرماید: طوبی لمن ظما او جاع لله ولله اللک الذین یشیعون یوم القیامة؛ خوشا به حال کسانی که برای خدا گرسنه و تشنه شده‌اند، اینان در روز قیامت سیر می‌شوند.(وسائل‌الشیعه، ج ۷، ص ۲۹۹، ج ۲)

۷. بشارت و شادی: از نظر آموزه‌های قرآن، آثار اعمال صالح تنها در قیامت خودنمایی نمی‌کند، بلکه در همین دنیا نیز آثارش ظاهر می‌شود و شخص نیکوکار از برکاتی چون آرامش و آسایش و شادی و سرور و زکات و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص ۶۲، ج ۳)

از نظر آموزه‌های اسلامی، روزه بدن که با امساک و خودداری از خوردن و نوشیدن و دیگر لذت‌های جنسی و غیر جنسی تحقق می‌یابد، می‌بایست با

روزه می‌گیرد، با عمل به دستورات الهی به کسب تقوا اقدام می‌کند که خود بستری برای تزکیه الهی در نفس انسان است؛ زیرا انسان خود نمی‌تواند مستقیم تزکیه نفس داشته باشد بلکه تنها مقدمات و بستریهای تزکیه الهی در نفس را فراهم می‌آورد؛ چنانکه خدا در قرآن بصراحت به این مسئله توجه می‌دهد و می‌گوید که اگر از انسان خواسته می‌شود تا تزکیه نفس کند و به رستگاری برسد(اعلی، آیه ۱۴) مراد همان بسترسازی برای تزکیه‌ای است که خدا انجام می‌دهد؛ زیرا تزکیه نفس، تصرفات تکوینی است که از سوی خدا در مقام ربوبیت و پروردگاری انجام می‌شود.(نور، آیه ۲۴) به هر حال، روزه از چنین ظرفیتی برخوردار است و به عنوان یک هدف می‌تواند برای روزه‌دار در دستور قرار گیرد؛ البته همین روزه نیز می‌تواند عامل برای سلامت و رشد و نمو بدن باشد و شخص با روزه گرفتن نه تنها سلامت بدن خویش را تضمین می‌کند، بلکه موجب زکات و نمو و رشد بدن به شکل مناسب می‌شود؛ چنانکه رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرموده است: لکل شیئی زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص ۶۲، ج ۳)

از نظر آموزه‌های اسلامی، روزه بدن که با امساک و خودداری از خوردن و نوشیدن و دیگر لذت‌های جنسی و غیر جنسی تحقق می‌یابد، می‌بایست با

روزه می‌گیرد، با عمل به دستورات الهی به کسب تقوا اقدام می‌کند که خود بستری برای تزکیه الهی در نفس انسان است؛ زیرا انسان خود نمی‌تواند مستقیم تزکیه نفس داشته باشد بلکه تنها مقدمات و بستریهای تزکیه الهی در نفس را فراهم می‌آورد؛ چنانکه خدا در قرآن بصراحت به این مسئله توجه می‌دهد و می‌گوید که اگر از انسان خواسته می‌شود تا تزکیه نفس کند و به رستگاری برسد(اعلی، آیه ۱۴) مراد همان بسترسازی برای تزکیه‌ای است که خدا انجام می‌دهد؛ زیرا تزکیه نفس، تصرفات تکوینی است که از سوی خدا در مقام ربوبیت و پروردگاری انجام می‌شود.(نور، آیه ۲۴) به هر حال، روزه از چنین ظرفیتی برخوردار است و به عنوان یک هدف می‌تواند برای روزه‌دار در دستور قرار گیرد؛ البته همین روزه نیز می‌تواند عامل برای سلامت و رشد و نمو بدن باشد و شخص با روزه گرفتن نه تنها سلامت بدن خویش را تضمین می‌کند، بلکه موجب زکات و نمو و رشد بدن به شکل مناسب می‌شود؛ چنانکه رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرموده است: لکل شیئی زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص ۶۲، ج ۳)

از نظر آموزه‌های اسلامی، روزه بدن که با امساک و خودداری از خوردن و نوشیدن و دیگر لذت‌های جنسی و غیر جنسی تحقق می‌یابد، می‌بایست با

روزه می‌گیرد، با عمل به دستورات الهی به کسب تقوا اقدام می‌کند که خود بستری برای تزکیه الهی در نفس انسان است؛ زیرا انسان خود نمی‌تواند مستقیم تزکیه نفس داشته باشد بلکه تنها مقدمات و بستریهای تزکیه الهی در نفس را فراهم می‌آورد؛ چنانکه خدا در قرآن بصراحت به این مسئله توجه می‌دهد و می‌گوید که اگر از انسان خواسته می‌شود تا تزکیه نفس کند و به رستگاری برسد(اعلی، آیه ۱۴) مراد همان بسترسازی برای تزکیه‌ای است که خدا انجام می‌دهد؛ زیرا تزکیه نفس، تصرفات تکوینی است که از سوی خدا در مقام ربوبیت و پروردگاری انجام می‌شود.(نور، آیه ۲۴) به هر حال، روزه از چنین ظرفیتی برخوردار است و به عنوان یک هدف می‌تواند برای روزه‌دار در دستور قرار گیرد؛ البته همین روزه نیز می‌تواند عامل برای سلامت و رشد و نمو بدن باشد و شخص با روزه گرفتن نه تنها سلامت بدن خویش را تضمین می‌کند، بلکه موجب زکات و نمو و رشد بدن به شکل مناسب می‌شود؛ چنانکه رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرموده است: لکل شیئی زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص ۶۲، ج ۳)

از نظر آموزه‌های اسلامی، روزه بدن که با امساک و خودداری از خوردن و نوشیدن و دیگر لذت‌های جنسی و غیر جنسی تحقق می‌یابد، می‌بایست با

روزه می‌گیرد، با عمل به دستورات الهی به کسب تقوا اقدام می‌کند که خود بستری برای تزکیه الهی در نفس انسان است؛ زیرا انسان خود نمی‌تواند مستقیم تزکیه نفس داشته باشد بلکه تنها مقدمات و بستریهای تزکیه الهی در نفس را فراهم می‌آورد؛ چنانکه خدا در قرآن بصراحت به این مسئله توجه می‌دهد و می‌گوید که اگر از انسان خواسته می‌شود تا تزکیه نفس کند و به رستگاری برسد(اعلی، آیه ۱۴) مراد همان بسترسازی برای تزکیه‌ای است که خدا انجام می‌دهد؛ زیرا تزکیه نفس، تصرفات تکوینی است که از سوی خدا در مقام ربوبیت و پروردگاری انجام می‌شود.(نور، آیه ۲۴) به هر حال، روزه از چنین ظرفیتی برخوردار است و به عنوان یک هدف می‌تواند برای روزه‌دار در دستور قرار گیرد؛ البته همین روزه نیز می‌تواند عامل برای سلامت و رشد و نمو بدن باشد و شخص با روزه گرفتن نه تنها سلامت بدن خویش را تضمین می‌کند، بلکه موجب زکات و نمو و رشد بدن به شکل مناسب می‌شود؛ چنانکه رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرموده است: لکل شیئی زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص ۶۲، ج ۳)

از نظر آموزه‌های اسلامی، روزه بدن که با امساک و خودداری از خوردن و نوشیدن و دیگر لذت‌های جنسی و غیر جنسی تحقق می‌یابد، می‌بایست با

روزه می‌گیرد، با عمل به دستورات الهی به کسب تقوا اقدام می‌کند که خود بستری برای تزکیه الهی در نفس انسان است؛ زیرا انسان خود نمی‌تواند مستقیم تزکیه نفس داشته باشد بلکه تنها مقدمات و بستریهای تزکیه الهی در نفس را فراهم می‌آورد؛ چنانکه خدا در قرآن بصراحت به این مسئله توجه می‌دهد و می‌گوید که اگر از انسان خواسته می‌شود تا تزکیه نفس کند و به رستگاری برسد(اعلی، آیه ۱۴) مراد همان بسترسازی برای تزکیه‌ای است که خدا انجام می‌دهد؛ زیرا تزکیه نفس، تصرفات تکوینی است که از سوی خدا در مقام ربوبیت و پروردگاری انجام می‌شود.(نور، آیه ۲۴) به هر حال، روزه از چنین ظرفیتی برخوردار است و به عنوان یک هدف می‌تواند برای روزه‌دار در دستور قرار گیرد؛ البته همین روزه نیز می‌تواند عامل برای سلامت و رشد و نمو بدن باشد و شخص با روزه گرفتن نه تنها سلامت بدن خویش را تضمین می‌کند، بلکه موجب زکات و نمو و رشد بدن به شکل مناسب می‌شود؛ چنانکه رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرموده است: لکل شیئی زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص ۶۲، ج ۳)

از نظر آموزه‌های اسلامی، روزه بدن که با امساک و خودداری از خوردن و نوشیدن و دیگر لذت‌های جنسی و غیر جنسی تحقق می‌یابد، می‌بایست با

روزه می‌گیرد، با عمل به دستورات الهی به کسب تقوا اقدام می‌کند که خود بستری برای تزکیه الهی در نفس انسان است؛ زیرا انسان خود نمی‌تواند مستقیم تزکیه نفس داشته باشد بلکه تنها مقدمات و بستریهای تزکیه الهی در نفس را فراهم می‌آورد؛ چنانکه خدا در قرآن بصراحت به این مسئله توجه می‌دهد و می‌گوید که اگر از انسان خواسته می‌شود تا تزکیه نفس کند و به رستگاری برسد(اعلی، آیه ۱۴) مراد همان بسترسازی برای تزکیه‌ای است که خدا انجام می‌دهد؛ زیرا تزکیه نفس، تصرفات تکوینی است که از سوی خدا در مقام ربوبیت و پروردگاری انجام می‌شود.(نور، آیه ۲۴) به هر حال، روزه از چنین ظرفیتی برخوردار است و به عنوان یک هدف می‌تواند برای روزه‌دار در دستور قرار گیرد؛ البته همین روزه نیز می‌تواند عامل برای سلامت و رشد و نمو بدن باشد و شخص با روزه گرفتن نه تنها سلامت بدن خویش را تضمین می‌کند، بلکه موجب زکات و نمو و رشد بدن به شکل مناسب می‌شود؛ چنانکه رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرموده است: لکل شیئی زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص ۶۲، ج ۳)

از نظر آموزه‌های اسلامی، روزه بدن که با امساک و خودداری از خوردن و نوشیدن و دیگر لذت‌های جنسی و غیر جنسی تحقق می‌یابد، می‌بایست با

روزه می‌گیرد، با عمل به دستورات الهی به کسب تقوا اقدام می‌کند که خود بستری برای تزکیه الهی در نفس انسان است؛ زیرا انسان خود نمی‌تواند مستقیم تزکیه نفس داشته باشد بلکه تنها مقدمات و بستریهای تزکیه الهی در نفس را فراهم می‌آورد؛ چنانکه خدا در قرآن بصراحت به این مسئله توجه می‌دهد و می‌گوید که اگر از انسان خواسته می‌شود تا تزکیه نفس کند و به رستگاری برسد(اعلی، آیه ۱۴) مراد همان بسترسازی برای تزکیه‌ای است که خدا انجام می‌دهد؛ زیرا تزکیه نفس، تصرفات تکوینی است که از سوی خدا در مقام ربوبیت و پروردگاری انجام می‌شود.(نور، آیه ۲۴) به هر حال، روزه از چنین ظرفیتی برخوردار است و به عنوان یک هدف می‌تواند برای روزه‌دار در دستور قرار گیرد؛ البته همین روزه نیز می‌تواند عامل برای سلامت و رشد و نمو بدن باشد و شخص با روزه گرفتن نه تنها سلامت بدن خویش را تضمین می‌کند، بلکه موجب زکات و نمو و رشد بدن به شکل مناسب می‌شود؛ چنانکه رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرموده است: لکل شیئی زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص ۶۲، ج ۳)

از نظر آموزه‌های اسلامی، روزه بدن که با امساک و خودداری از خوردن و نوشیدن و دیگر لذت‌های جنسی و غیر جنسی تحقق می‌یابد، می‌بایست با

روزه می‌گیرد، با عمل به دستورات الهی به کسب تقوا اقدام می‌کند که خود بستری برای تزکیه الهی در نفس انسان است؛ زیرا انسان خود نمی‌تواند مستقیم تزکیه نفس داشته باشد بلکه تنها مقدمات و بستریهای تزکیه الهی در نفس را فراهم می‌آورد؛ چنانکه خدا در قرآن بصراحت به این مسئله توجه می‌دهد و می‌گوید که اگر از انسان خواسته می‌شود تا تزکیه نفس کند و به رستگاری برسد(اعلی، آیه ۱۴) مراد همان بسترسازی برای تزکیه‌ای است که خدا انجام می‌دهد؛ زیرا تزکیه نفس، تصرفات تکوینی است که از سوی خدا در مقام ربوبیت و پروردگاری انجام می‌شود.(نور، آیه ۲۴) به هر حال، روزه از چنین ظرفیتی برخوردار است و به عنوان یک هدف می‌تواند برای روزه‌دار در دستور قرار گیرد؛ البته همین روزه نیز می‌تواند عامل برای سلامت و رشد و نمو بدن باشد و شخص با روزه گرفتن نه تنها سلامت بدن خویش را تضمین می‌کند، بلکه موجب زکات و نمو و رشد بدن به شکل مناسب می‌شود؛ چنانکه رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرموده است: لکل شیئی زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص ۶۲، ج ۳)

از نظر آموزه‌های اسلامی، روزه بدن که با امساک و خودداری از خوردن و نوشیدن و دیگر لذت‌های جنسی و غیر جنسی تحقق می‌یابد، می‌بایست با

روزه می‌گیرد، با عمل به دستورات الهی به کسب تقوا اقدام می‌کند که خود بستری برای تزکیه الهی در نفس انسان است؛ زیرا انسان خود نمی‌تواند مستقیم تزکیه نفس داشته باشد بلکه تنها مقدمات و بستریهای تزکیه الهی در نفس را فراهم می‌آورد؛ چنانکه خدا در قرآن بصراحت به این مسئله توجه می‌دهد و می‌گوید که اگر از انسان خواسته می‌شود تا تزکیه نفس کند و به رستگاری برسد(اعلی، آیه ۱۴) مراد همان بسترسازی برای تزکیه‌ای است که خدا انجام می‌دهد؛ زیرا تزکیه نفس، تصرفات تکوینی است که از سوی خدا در مقام ربوبیت و پروردگاری انجام می‌شود.(نور، آیه ۲۴) به هر حال، روزه از چنین ظرفیتی برخوردار است و به عنوان یک هدف می‌تواند برای روزه‌دار در دستور قرار گیرد؛ البته همین روزه نیز می‌تواند عامل برای سلامت و رشد و نمو بدن باشد و شخص با روزه گرفتن نه تنها سلامت بدن خویش را تضمین می‌کند، بلکه موجب زکات و نمو و رشد بدن به شکل مناسب می‌شود؛ چنانکه رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرموده است: لکل شیئی زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص ۶۲، ج ۳)

از نظر آموزه‌های اسلامی، روزه بدن که با امساک و خودداری از خوردن و نوشیدن و دیگر لذت‌های جنسی و غیر جنسی تحقق می‌یابد، می‌بایست با

روزه می‌گیرد، با عمل به دستورات الهی به کسب تقوا اقدام می‌کند که خود بستری برای تزکیه الهی در نفس انسان است؛ زیرا انسان خود نمی‌تواند مستقیم تزکیه نفس داشته باشد بلکه تنها مقدمات و بستریهای تزکیه الهی در نفس را فراهم می‌آورد؛ چنانکه خدا در قرآن بصراحت به این مسئله توجه می‌دهد و می‌گوید که اگر از انسان خواسته می‌شود تا تزکیه نفس کند و به رستگاری برسد(اعلی، آیه ۱۴) مراد همان بسترسازی برای تزکیه‌ای است که خدا انجام می‌دهد؛ زیرا تزکیه نفس، تصرفات تکوینی است که از سوی خدا در مقام ربوبیت و پروردگاری انجام می‌شود.(نور، آیه ۲۴) به هر حال، روزه از چنین ظرفیتی برخوردار است و به عنوان یک هدف می‌تواند برای روزه‌دار در دستور قرار گیرد؛ البته همین روزه نیز می‌تواند عامل برای سلامت و رشد و نمو بدن باشد و شخص با روزه گرفتن نه تنها سلامت بدن خویش را تضمین می‌کند، بلکه موجب زکات و نمو و رشد بدن به شکل مناسب می‌شود؛ چنانکه رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرموده است: لکل شیئی زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص ۶۲، ج ۳)

از نظر آموزه‌های اسلامی، روزه بدن که با امساک و خودداری از خوردن و نوشیدن و دیگر لذت‌های جنسی و غیر جنسی تحقق می‌یابد، می‌بایست با

روزه می‌گیرد، با عمل به دستورات الهی به کسب تقوا اقدام می‌کند که خود بستری برای تزکیه الهی در نفس انسان است؛ زیرا انسان خود نمی‌تواند مستقیم تزکیه نفس داشته باشد بلکه تنها مقدمات و بستریهای تزکیه الهی در نفس را فراهم می‌آورد؛ چنانکه خدا در قرآن بصراحت به این مسئله توجه می‌دهد و می‌گوید که اگر از انسان خواسته می‌شود تا تزکیه نفس کند و به رستگاری برسد(اعلی، آیه ۱۴) مراد همان بسترسازی برای تزکیه‌ای است که خدا انجام می‌دهد؛ زیرا تزکیه نفس، تصرفات تکوینی است که از سوی خدا در مقام ربوبیت و پروردگاری انجام می‌شود.(نور، آیه ۲۴) به هر حال، روزه از چنین ظرفیتی برخوردار است و به عنوان یک هدف می‌تواند برای روزه‌دار در دستور قرار گیرد؛ البته همین روزه نیز می‌تواند عامل برای سلامت و رشد و نمو بدن باشد و شخص با روزه گرفتن نه تنها سلامت بدن خویش را تضمین می‌کند، بلکه موجب زکات و نمو و رشد بدن به شکل مناسب می‌شود؛ چنانکه رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرموده است: لکل شیئی زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص ۶۲، ج ۳)

از نظر آموزه‌های اسلامی، روزه بدن که با امساک و خودداری از خوردن و نوشیدن و دیگر لذت‌های جنسی و غیر جنسی تحقق می‌یابد، می‌بایست با

روزه می‌گیرد، با عمل به دستورات الهی به کسب تقوا اقدام می‌کند که خود بستری برای تزکیه الهی در نفس انسان است؛ زیرا انسان خود نمی‌تواند مستقیم تزکیه نفس داشته باشد بلکه تنها مقدمات و بستریهای تزکیه الهی در نفس را فراهم می‌آورد؛ چنانکه خدا در قرآن بصراحت به این مسئله توجه می‌دهد و می‌گوید که اگر از انسان خواسته می‌شود تا تزکیه نفس کند و به رستگاری برسد(اعلی، آیه ۱۴) مراد همان بسترسازی برای تزکیه‌ای است که خدا انجام می‌دهد؛ زیرا تزکیه نفس، تصرفات تکوینی است که از سوی خدا در مقام ربوبیت و پروردگاری انجام می‌شود.(نور، آیه ۲۴) به هر حال، روزه از چنین ظرفیتی برخوردار است و به عنوان یک هدف می‌تواند برای روزه‌دار در دستور قرار گیرد؛ البته همین روزه نیز می‌تواند عامل برای سلامت و رشد و نمو بدن باشد و شخص با روزه گرفتن نه تنها سلامت بدن خویش را تضمین می‌کند، بلکه موجب زکات و نمو و رشد بدن به شکل مناسب می‌شود؛ چنانکه رسول خدا(صلی الله علیه و آله) فرموده است: لکل شیئی زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن‌ها روزه است.(الکافی، ج ۴، ص